

Allmänna stadgar för examen och utbildning

Ålands yrkesgymnasium

DOKUMENTINFORMATION

Myndighet/skola

ÅLANDS YRKESGYMNASIUM

Ansvarig instans

Styrelsen

Dokumenttyp

Ange ev id/nr

Datum

2019-11-19

Version

1-0

Status

Fastställt

TITEL

Allmänna stadgar för examen och utbildning

Ålands yrkesgymnasium

DOKUMENTHISTORIK

Åtgärd

Godkänd

Åtgärdat av

Styrelsen

Datum

2019-11-19

Notering

INNEHÅLL

1	Tillämpning	5
1.1	Definitioner.....	5
2	Vision och verksamhetsidé	5
2.1	Temaområden	6
3	Grunder för det pedagogiska arbetet	6
3.1	Värdegrund.....	6
3.2	Bildning	7
3.3	Syn på lärande och läroprocess	7
4	Studiernas upplägg	8
4.1	Studieinriktningar och kompetensområden	8
4.2	Examensdelar och delområden	8
4.2.1	Yrkesinriktade examensdelar	8
4.2.2	Gemensamma examensdelar	9
4.3	Högskoleförberedande utbildningshelhet – HUTH	10
4.4	Lärande i arbetet.....	10
4.5	Yrkesprov	11
4.6	Examen.....	12
4.7	Personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK)	12
4.8	Studerande med annan språkbakgrund än svenska	13
4.9	Närstudier.....	13
4.9.1	Ledighet	13
4.9.2	Studieuppehåll	14
4.9.3	Avbrutna studier	14
4.9.4	Frånvaro på grund av sjukdom.....	14
4.10	Lektioner och arbetspass	15
4.11	Undervisningsgrupper.....	15
4.12	Läsår och studietid	15
5	Lärmiljö	16
5.1	Trygghet och säkerhet	16
5.2	Studerandevård	17
5.1	Samarbete mellan hem och skola.....	17
5.2	Jämlikhet och jämställdhet	17
6	Handledning	17
6.1	Studiehandledning och karriärvägledning	18
7	Stöd för lärande och studier	18
7.1	Stödundervisning.....	18
7.2	Specialpedagogiskt stöd	19
7.3	Mångprofessionellt stöd.....	19
7.4	Yrkesträningsundervisning.....	20
8	Bedömning	20
8.1	Respons på inläring	20
8.1.1	Dokumentation över avklarade delmål inom yrkesinriktade examensdelar.....	21
8.2	Studerandes självbedömning	22
8.3	Bedömning av kunnande.....	22
8.3.1	Anpassade bedömningskriterier	23
8.3.2	Anpassade krav på yrkesskicklighet och mål för kunnande	24
8.3.3	Bedömning av yrkesinriktad examensdel.....	24
8.3.4	Bedömning av gemensamma examensdelar	25
8.3.5	Bedömning av erkänt kunnande	26
8.3.6	Bedömning av det högskoleförberedande paketet (HUTH).....	26

8.4	Förnyad bedömning	26
8.4.1	Höja sitt vitsord	27
8.5	Rättelse av bedömning	27
9	Gymnasiebetyg med yrkesinriktning	27
10	Kontinuerlig utvärdering	28

Bilaga 1: Mall – Anvisning för rättelse av bedömning

1 Tillämpning

Detta dokument är uppgjord enligt bestämmelserna i läroplansgrunderna för grundläggande yrkesutbildning (ÅLR 2019/7036) och tillämpas på alla utbildningsprogram som ger grundläggande yrkesutbildning vid Ålands yrkesgymnasium och som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning. Den tillämpas även på grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen och grundexamen i sjöfart, om inte gällande överenskommelseförordningar och ikraftvarande grunder för respektive examina eller senare föreskrifter och beslut bestämmer annat.

Yrkesträningutbildningen vid Ålands yrkesgymnasium följer en egen läroplan.

1.1 Definitioner

I detta dokument används följande definitioner:

- Utbildningsprogram, benämning på en gymnasieexamen med yrkesinriktning/grundexamen i sin helhet.
- Kompetensområde, benämning på olika inriktningar som kan finnas inom ett utbildningsprogram.
- Lärande i arbete, (LIA) benämning på den undervisningen som är förlagd på en arbetsplats och som förverkligas som ett samarbete mellan skolan och arbetslivet.
- Kompetenspoäng, (kp) definiera storleken och kunnande som krävs per examensdel/delområde/delmål.
- I läroplansgrunderna benämnda läroplan per examen förverkligas genom en examensplan (se kapitel 4) som beskriver vilka examensdelar som erbjuds och uppdelning i delmål. Examensdelarnas innehåll framgår i examensgrunderna för respektive examensdel.
- Benämningen "Allmänna stadgar för examen och utbildning" används för detta dokument i stället för benämningen "läroplanens allmänna del" i läroplansgrunderna .

2 Vision och verksamhetsidé

Vid Ålands yrkesgymnasium ges enligt LL om gymnasieutbildning (2011:13) en utbildning som ska ge studerande sådana teoretiska och praktiska kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt utöva ett yrke. Den grundläggande yrkesutbildningen ska därutöver förbereda studerande för yrkesinriktad högskoleutbildning eller andra på gymnasieutbildning baserade studier.

Ålands landskapsregering och Ålands lagting har 26.6.2015 på förslag en parlamentariskt tillsatt utbildningsdelegation antagit ett utbildningspolitiskt program "Kompetens 2025" som ska prägla utvecklingen inom den åländska utbildningen fram till 2025.

Det utbildningspolitiska programmet har fem ledord: hållbarhet, entreprenörskap, digitalisering, flexibilitet, jämlikhet och integration.

2.1 Temaområden

I enlighet med läroplansgrunderna utformas undervisning och lärande i arbete på ett sådant sätt att studerande på ett konkret och utvecklande sätt lär sig:

- förstå vikten av engagemang och företagsamhet
- utforska och analysera nutida företeelser och miljöer
- förstå samband, interaktion och beroendeförhållanden
- se kompetensutveckling som en livslång process
- samarbeta och nätverka
- utveckla förmågan att framföra gemensamma idéer och lösningar
- framföra åsikter och förändringsförslag på ett konstruktivt och faktaunderbyggt sätt
- inse vikten av att arbeta för en hållbar utveckling

I enlighet med läroplansgrunderna förverkligas detta inom ramen för följande temaområden:

- Aktivt medborgarskap, entreprenörskap och arbetsliv
- Välbefinnande och trygghet
- Hållbar livsstil och globalt ansvar
- Kulturkompetens och internationalism
- Mediekunskap och informationsteknologi
- Teknologi och samhälle

Temaområdena är integrerade i de gemensamma examensdelarna som en del av målen för kunnande och förverkligas därmed i undervisningen. Temaområdena ingår även i de yrkesinriktade examensdelarna som en del av bedömningskriterierna.

3 Grunder för det pedagogiska arbetet

3.1 Värdegrund

I landskapsregeringens läroplansgrunder finns beskrivning av den värdegrund som ska vara fundament för utbildningen och den är vägledande för den utbildning som ges vid Ålands yrkesgymnasium.

All undervisning präglas i enlighet med läroplansgrunderna av

- ömsesidig respekt
- tilltro till människans kapacitet
- insikt om att alla har vilja och möjlighet till lärande och utveckling

Skolans värdegrund präglas av:

Demokrati

Vi har alla möjlighet att komma till tals och vi lyssnar på den som har något att framföra med intresse och respekt. Vi är öppna för andra, nya människor, nya idéer och ny kunskap.

Ansvar

Vi har alla ett ansvar för vår utveckling och hur vi bemöter varandra. Vi har också ett gemensamt ansvar för att Ålands gymnasium är en mötesplats där alla respekteras och trivs.

Respekt

Vi behandlar alla jämlikt och respekterar varandras olikheter. Tillsammans med respekt ska också vänlighet och gott bemötande genomsyra våra möten med varandra.

Arbetsglädje

Vi visar uppskattning för allas arbete och inser att alla är värdefulla för att skapa vår gemensamma trivsel. Vi känner att Ålands gymnasium är en trygg arbetsmiljö.

Utveckling

Vi ska jobba med utveckling som har fokus på vad framtiden kräver av oss, av de studerande och av samhället. Vi vill se möjligheter i stället för hinder.

Värdegrunden befästs genom att studerande, lärare och övrig personal diskuterar och medvetet tar ställning hur värdegrunden ska tillämpas. Nya studerande och nyanställd personal får vid skol- och anställningsstart en presentation om den värdegrund som gäller i skolan.

3.2 Bildning

I Ålands yrkesgymnasium ses bildningen som en process i ett livslångt lärande och där studerande i sin utbildning på ett allsidigt sätt får grundfärdigheter i form av kunskaper och färdigheter som ger dem ett fundament för en ständig personlig och yrkesmässig utveckling.

Bildningen och utbildningen ger studerande förmåga att göra goda val och kan därmed uppnå en god livskvalitet och möjlighet att verka i yrkes- och arbetsliv med gott omdöme och god framgång.

3.3 Syn på lärande och lärprocess

Lärande och lärprocessen har ett sociokulturellt perspektiv. Lärandet bör därför inte enbart ses som en individuell och social process utan också som en situationsbunden process.

I den kompetensinriktade utbildningen är fokus på lärande och kunnande. Studien utformas så att studerande genom ett aktivt deltagande upplever sig som subjekt i lärprocessen. Studier och lärande baseras på yrkeslivets kunskapskrav och verksamhetsformer.

Den pedagogiska konsekvensen är att lärande- och studiemiljöerna, såväl i skolan som i lärande i arbete, varierar utgående från vilka kunskaper och vilken kompetens som är målet för studerandes studier.

Läraren har en viktig roll som inspiratör och förmedlare av kunnande, men lika viktig är lärarens roll som förebild, modell, guide och handledare. Lärare kan genom ett entreprenörmässigt agerande visa vägen till företagsamhet och företagande.

Synen på lärande och lärprocessen utgår från ett livslångt lärande. Studerande bör i sin utbildning utveckla kompetenser för ett kontinuerligt lärande för att komma till rätta i framtiden, i nya situationer och i ett föränderligt arbetsliv.

4 Studiernas upplägg

En grundläggande yrkesutbildning som leder till gymnasieexamen med yrkesinriktning omfattar 180 kp som fördelas enligt följande:

145 kp Yrkesinriktade examensdelar (obligatoriska och valbara)

35 kp Gemensamma examensdelar (allmänna ämnen)

Fördelningen mellan obligatoriska och valbara yrkesinriktade examensdelar inom fastställda 145 kp varierar mellan de olika utbildningarna. Fördelningen framgår i respektive utbildningsprogram och dess kompetensområden.

Den grundläggande yrkesutbildningen är därför indelad i examensdelar som är fördelade över tre år. Studietiden kan beroende på studerandes förkunskaper, erfarenhet och individuella förutsättningar förkortas eller förlängas. Studerande har rätt att förlänga sin studietid till fyra år.

Examensdelarna avläggs enligt en fastställd examensplan och är fördelade i fem perioder per läsår. Studieupplägget för de olika utbildningsprogrammen och kompetensområdena presenteras i examensplanen. Examensplanen skall innehålla vilka de obligatoriska examensdelar per program och valbara examensdelar skolan har valt att ge handledning i inklusive förteckning över hur varje examensdel delats upp i delmål. Examensplanen innehåller även i vilka examensdelar LIA ingår. Examensplanen godkänns av Ålands gymnasiums styrelse. Ändringar gällande delmåls namn och kompetenspoäng godkänns av rektor.

4.1 Studieriktningar och kompetensområden

Ålands yrkesgymnasium förverkligar utbildningar enligt landskapsregeringen årliga dimensioneringsbeslut. Utbildningarna som kan erbjudas anges i gymnasieförordningen.

4.2 Examensdelar och delområden

En gymnasieexamen inom ett utbildningsprogram är indelad i flera olika yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar. Gemensamma examensdelarna är indelade i flera delområden. De olika examensdelarna eller delområden utgör en helhet och avläggs under en begränsad tid av utbildningen, varefter studerande tar itu med följande examensdel.

Examensdelens eller delområdets innehåll kan delas upp och undervisas i flera delmål, men alla delmål utgör tillsammans en hel examensdel eller delområde och ska bedömas som en helhet.

4.2.1 Yrkesinriktade examensdelar

I de yrkesinriktade examensdelarna ingår lärande i arbete och bedömningen sker med yrkesprov.

Studerande kan beroende på schemat avlägga en eller två, undantagsvis tre, yrkesinriktade examensdelar samtidigt.

Antalet och omfattningen av yrkesinriktade examensdelar framgår av examensplanen.

4.2.2 Gemensamma examensdelar

Alla studerande avlägger gemensamma examensdelar som kompletterar och fördjupar yrkeskunskundet och som omfattar 35 kp. De består av allmänna ämnen som är grupperade i tre examensdelar som vardera består av olika delområden som vardera tilldelas ett vitsord. Under studiernas gång bedöms de olika delmålen skilt med vitsord.

Delområdenas omfattning i de gemensamma examensdelarna avviker till viss del från de nationella examensgrunderna i enlighet med läroplansgrunderna. Inom parentes synliggörs hur social- och hälsovårdsbranschen och sjöfarten avviker från de andra utbildningsprogrammen.

De gemensamma examensdelarna omfattar 35 kp och är indelade i följande tre examensdelar:

”Kunnande i kommunikation och interaktion”, minst 12 kp, som innefattar följande delområden:

- Kommunikation och interaktion i svenska/svenska som andra språk, 6 kp (sjöfart läser 5 kp)
- Kommunikation och interaktion i engelska, 6 kp
- Kommunikation och interaktion på ett valbart språk/utveckla din svenska, 2 kp (sjöfart läser 0 kp och närvårdare läser finska på B-nivå med hänvisning till självstyrelselagen.)
- Verksamhet i den digitala miljön IKT, 2 kp
- (Konst och kreativt uttryck, 1 kp läser närvårdare och sjöfart)

”Kunnande i matematik och naturvetenskap”, minst 6 kp, som innefattar följande del-områden:

- Matematik och tillämpad matematik, 6 kp (sjöfart läser 7 kp)
- Fysikaliska och kemiska fenomen och tillämpning av dem, 2 kp

”Kunnande om samhälle och arbetsliv”, minst 9 kp, som innefattar följande delområden:

- Att verka i samhället och som medborgare, 2 kp
- Att verka i arbetslivet, 1 kp (närvårdare och sjöfart läser 2kp)
- Färdighet i studie- och karriärplanering, 1 kp
- Företagsamhet och företagsinriktad verksamhet, 1 kp
- Upprätthållande av arbetsförmågan och välbefinnandet, 5 kp (närvårdare läser 3kp + 2 kp inom yrkesämnena)
- Främjande av hållbar utveckling, 1 kp

Skolan ska ta i beaktande det som stadgas om språk i självstyrelselag för Åland.

Studerande med annan språkbakgrund än svenska har möjlighet att inom ramen för valbart språk, 2 kp, utveckla sina kunskaper i svenska. Bedömningsgrunder för valbart språk fastställs av Landskapsregeringen.

Studeringe har av särskilda skäl rätt att ansöka om att ersätta kompetenspoängen för valbart språk med utökad kommunikation och interaktion i svenska eller engelska. Detta ska noteras på examensbetyget.

4.3 Högskoleförberedande utbildningshelhet – HUTH

Studeringe inom den grundläggande yrkesutbildningen, med undantag av närvårdarstuderinge och sjöfartsstuderinge, ska kunna förbereda sig för studier på högskolenivå genom att avlägga den högskoleförberedande utbildningshelheten, HUTH (ÅLR beslut 16U2/28.10.2015). Studeringe ska då studera i den grundläggande yrkesutbildningen inleds välja om de önskar avlägga HUTH-studier. Studierna ordnas av Ålands lyceum och genomförs i enlighet med grunderna för läroplanen inom den allmänbildande gymnasieutbildningen. HUTH-studierna omfattar 50 kp.

HUTH-studierna läses i fem perioder under tre års tid. Vilka kurser och när de förverkligas framgår i examensplanen. Hur dessa kurser ersätter och tillgodoräknas inom utbildningsprogrammet framkommer i läroplansgrunderna.

4.4 Lärande i arbete

Enligt gymnasielagen kan delar av utbildningen ges på en arbetsplats. Under sådan utbildning står den studeringe inte i ett anställningsförhållande. Lärande i arbete (LIA) ingår i yrkesinriktade examensdelar, såväl de obligatoriska som de valbara.

Omfattningen av lärande i arbete är minst 30 kompetenspoäng. Antalet kp per LIA kan variera enligt studeringes personliga utvecklingsplan för kunnande. Endast i undantagsfall kan lärande i arbete ske i skolans övningsföretag/-verkstad, skolfartyg eller genom motsvarande arrangemang.

Omfattningen av lärande i arbete i de olika examensdelarna framgår av examensplanen.

Genom lärande i arbete ska studeringe få en inblick i den autentiska yrkesverksamheten i branschen och lära sig vad yrkeslivet kräver. Perioderna av lärande i arbete varierar, men är tillräckligt långa för att studeringe ska få möjlighet att uppnå den yrkeskompetens som eftersträvas.

Ålands yrkesgymnasium upprättar ett ramavtal med arbetsgivare. Av avtalet framgår:

- beskrivning av parternas uppgifter, hur handledning och bedömning ordnas och eventuella ersättningar
- vardera partens ansvar
- vem som står för försäkringar, för arbetarskydd, olycksfalls- och andra skadeersättningar
- arbetstider som ska följa bestämmelserna i lagen om unga arbetstagare och förordningen om unga arbetstagare
- handledarens uppgifter
- hur avtalet hävs

Ålands yrkesgymnasium har kontaktpersoner som organiserar LIA och som håller kontakt med arbetsgivare som tillhandahåller LIA. Ansvariga lärare ska som en del av sin undervisning göra arbetsplatsbesök och handleda studeringe och handledare på arbetsplatsen. Inför lärande i arbete har skolan ansvar för att ge den studeringe och arbetsplatsen information om regler och arrangemang som rör LIA.

Studeringe, skola och företag tecknar ett avtal per LIA-tillfälle. Av avtalet framgår målsättningen för LIA samt villkor och vederbörandes rättigheter och skyldigheter.

Skolan håller kontinuerliga informationsmöten med företrädare för branschen för att skapa förutsättningar för ett gott samarbete till fördel för studerandes utbildning och kompetensutveckling.

Målet är att i dialog med arbetslivet hitta lösningar som ger vinster särskilt för studerande, men likaledes för skolans arbete med att skapa kvalitativ utbildning och uppfylla arbetslivets behov av kunnigt och kompetent yrkesfolk.

Biträdande rektor har ansvar för att lärare ger studerande instruktioner.

4.5 Yrkesprov

Yrkesprovet/yrkesproven utgör grunden för bedömning av hela examensdelen. Yrkesprov kan avläggas i en eller flera examensdelar vid samma tillfälle, men varje examensdel ska tilldelas ett skilt vitsord.

Studerande genomför sitt yrkesprov i en så realistisk arbetsmiljö som möjligt, gärna så att studerande utför för yrket förekommande arbetsuppgifter på en arbetsplats. Skolan samarbetar med arbetsplatser för att planera, genomföra och bedöma yrkesproven. Om det inte är möjligt att genomföra yrkesprovet på en arbetsplats kan provet utföras på skolan, men scenariot ska vara så likt en arbetsplats som möjligt.

Yrkesprovet skall bedömas av två bedömare. Den ena bedömaren ska företrädare skolan och den andra företrädare arbetslivet. Bedömarna ska ha tillräcklig yrkeskicklighet och tillräckligt kunnande inom området, samt vara tillräckligt förtrogen med bedömningskriterierna. Jävsbestämmelser skall iaktas när bedömarna utses.

Efter varje yrkesprov arrangeras ett utvärderingssamtal, där lärare, handledare på arbetsplats och studerande deltar. Lärare och handledare uppmuntrar studerande att ta en aktiv roll vid utvärderingssamtalet. Vid utvärderingssamtalet värderar studerande sin insats, presenterar sin utvärdering och kompletterar inom vilka moment hen anser sig behöva förbättra sin yrkesskicklighet. Studerande får vid utvärderingssamtalet respons av såväl läraren som handledaren. Det är möjligt att fortsätta yrkesprovet på en annan arbetsplats eller vid en annan arbetstidpunkt så att kunnandet kan visas på ett heltäckande sätt och bedömningen blir tillförlitlig.

Lärare, arbetsplatshandledare och studerande ska gemensamt bestämma tidpunkt för yrkesprov.

Studerande har inte rätt att delta i ett yrkesprov om lärare bedömer att studerande inte har kunskaper att avlägga provet med nöjaktig bedömning. Studerande ska i så fall få kunskap om på vilka områden hen bör förbättra sitt kunnande innan yrkesprov är aktuellt. Om lärare och handledare under yrkesprovets gång finner att studerande inte har tillräckligt kunnande att genomföra provet eller om säkerheten äventyras tar lärare och handledare ansvar för att avbryta provet. Studerande får också i detta fall kunskap om på vilka områden hen bör förbättra sitt kunnande innan hen på nytt har möjlighet att visa sitt kunnande i yrkesprov.

4.6 Examen

Studerande som med godkända vitsord slutfört 145 kp yrkesinriktade examensdelar, och 35 kp gemensamma examensdelar samt de yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna har rätt till gymnasieexamensbetyg med fastställd yrkesinriktning och yrkesbeteckning.

4.7 Personlig utvecklingsplan för kunnandet (PUK)

I enlighet med läroplansgrunderna skall varje studerande ska ha en egen personlig utvecklingsplan för kunnande (PUK).

Planen uppgörs tillsammans med den studerande. En minderårig studerandes vårdnadshavare ska ha möjlighet att vara med och utarbeta och uppdatera den studerandes personliga utvecklingsplan.

I den personliga utvecklingsplanen dokumenteras följande uppgifter:

1) Den examen som avses i bilaga 1 i landskapsförordning (2019/41) om gymnasieutbildning, de examensgrunder som iakttas, det eventuella kompetensområde som avläggs samt de examensdelar som avläggs.

2) Uppgifter om de examensdelar, delområden av gemensamma examensdelar eller övriga studier som en behörig myndighet bedömt och intygat och som skolan inkluderat i den studerandes examen på basis av erkännande av den studerandes kunnande.

3) Uppgifter om de examensdelar, delområden av gemensamma examensdelar eller övriga studier som en behörig myndighet bedömt och intygat och som utbildningsanordnaren sänt till godkända bedömare av kunnandet för erkännande av kunnandet.

4) Annat kunnande som den studerande förvärvat och påvisat tidigare än sådant som ingår i punkt 2 och 3 och som anknyter till den examen som avläggs.

5) Eventuella avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnandet.

6) Behovet av examensutbildning och förvärvande av annan nödvändig yrkesskicklighet.

7) Innehållet i det eventuella särskilda stöd. (se kapitel 7 stöd för lärande och studier)

8) Sådana studier som stöder studiefärdigheterna.

9) Tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven, yrkesprovsmiljöerna samt anordnaren av yrkesprov, om de ordnas av en annan utbildningsanordnare.

10) Motsvarande uppgifter om övrigt påvisande av kunnandet samt i fråga om studerande som får särskilt stöd sådan anpassning av bedömning av kunnandet och individuell bedömning av kunnandet.

11) Bedömarna av kunnandet.

12) Karriärplanen som görs upp för den studerande.

Om den studerandes förvärvande av kunnande ordnas på en arbetsplats i form av utbildning som grundar sig på utbildningsavtal (LIA-avtal) eller i samband med praktiska arbetsuppgifter som grundar sig på läroavtalsutbildning antecknas även följande i den personliga utvecklingsplanen:

1) Den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och den lärare som skolan utsett eller av grundad anledning en annan företrädare för skolan.

2) De viktigaste arbetsuppgifterna som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

3) Tidpunkten för förvärvande av kunnande som ordnas på en arbetsplats i utbildning som grundar sig på utbildningsavtal.

4) Tidpunkten för förvärvande av kunnande som ordnas på en arbetsplats i läroavtalsutbildning, även kunnande som förvärvas i andra inlärningsmiljöer som anvisats av skolan.

Skolan ansvarar för att den personliga utvecklingsplanen utarbetas och uppdateras. Studerande och vårdnadshavare ska ha kontinuerlig möjlighet att granska utvecklingsplanen via skolans digitala studieregisterprogram. Studerande, studiehandledare och lärare kan genom noteringarna i PUK se hur studierna framskrider och ta initiativ till förändrat upplägg om studierna inte fortskrider enligt plan.

4.8 Studerande med annan språkbakgrund än svenska

Vid undervisningen används olika pedagogiska metoder så att studerande trots bristande språkkunskaper får möjlighet att utveckla sitt lärande och visa sitt kunnande. Skolan ger studerande från andra kulturområden en mer ingående information om undervisningskultur, bedömningsgrunder och –procedur. Detta för att försäkra sig om att studerande får en mer djupgående förståelse för utbildningens villkor och regelverk.

Studerande får också en mer djupgående instruktion i självvärdering. Studerande med annan språkbakgrund än svenska deltar i den ordinarie undervisningen i svenska om det inte finns möjlighet att ordna grupper i svenska som andraspråk. Studerande bedöms enligt de kriterier som gäller för svenska som andraspråk.

Skolan erbjuder stödundervisning och specialpedagogiskt stöd i den omfattning som framkommer vid kartläggningen i samband med uppgörande av PUK.

Målet är att studerande i slutet av utbildningen har sådana kunskaper i svenska att de kan utöva sitt yrke på minst nöjaktig nivå och att de har kunskaper i svenska som andraspråk på nöjaktig nivå.

4.9 Närstudier

Studierna förverkligas genom närstudier, antingen i skolan eller på en arbetsplats.

Undervisningen planeras och schemaläggs för en grupp studerande. Vid kartläggningen av studerandes kunnande framkommer behov av undervisning och handledning för förvärvande av kunnande. I det personliga schemat framkommer när studerande förutsetts delta i närstudier, närvara vid lärande i arbete och andra till skolan hörande aktiviteter. Eventuell frånvaro kan äventyra studerandes möjligheter att inhämta kunnande.

Rektor kan i enlighet med landskapslagen om gymnasieutbildning (2011:13) på ansökan av den studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskilda skäl bevilja befrielse från att delta i viss undervisning.

4.9.1 Ledighet

Rektor eller biträdande rektor kan på ansökan av studerande eller omyndig studerandes vårdnadshavare av särskild orsak bevilja en studerande begränsad ledighet från skolarbetet (2011:13, 39 §).

I regel beviljas inte ledigheter som sträcker sig utöver loven. Av särskilda skäl kan ledighet dock beviljas.

Ledighet kan beviljas om studierna/studietakten inte äventyras och om berörda lärare bedömer att studerande på egen hand kan fullgöra de studier som behandlas under ledigheten.

Studerande har själv ansvar för att ta igen allt hon eller han missat under ledigheten och har inte rätt till stödundervisning pga. ledighet. Studerande kan vara tvungen att redovisa sina kunskaper genom att utföra skriftliga eller muntliga uppgifter.

Anhållan om ledigt från studierna måste göras i god tid före planerad ledighet. Den studerande ska lämna in en anhållan minst två veckor i förväg.

Ansökan görs på särskild blankett som finns i digital form på skolans websida.

4.9.2 Studieuppehåll

Studerande har rätt att anhålla om studieuppehåll för maximalt ett (1) år utan att förlora sin studieplats. Studieuppehåll beviljas i regel ej första läsåret. Ansökan om studieuppehåll riktas till biträdande rektor som fattar beslut i ärendet. Om studerande är omyndig ska också vårdnadshavare underteckna ansökan.

Ansökan om studieuppehåll görs på särskild blankett. Studerande bör innan ansökan inlämnas diskutera sina planer och de orsaker som ligger till grund för ansökan med studiehandledare.

Studerande som beviljats studieuppehåll måste inom angiven tid meddela skolan om hen avser att återuppta studierna. Studerande som inte meddelar skolan inom angiven tid anses ha avslutat sina studier.

4.9.3 Avbrutna studier

Studerande ska skriftligt anmäla om hon/han avser att avbryta studierna. Innan studierna avbryts ska studerande ha en ingående diskussion med studiehandledare för att få en bild av sin situation. Om studerande inte uppnått myndig ålder ska vårdnadshavaren bekräfta att studerande avser att avbryta studierna.

Studerande som inte slutfört sina studier inom fyra läsår anses ha avgått. En studerande anses även ha avgått om det är uppenbart att han/hon inte har för avsikt att delta i undervisningen eller yrkesprov eller visa sitt kunnande på annat sätt i enlighet med den personliga utvecklingsplanen för kunnande och inte har uppgett någon grundad anledning till sin frånvaro.

4.9.4 Frånvaro på grund av sjukdom

Studerande som drabbas av sjukdom ska anmäla detta till respektive skolkansli. Studerande som drabbas av sjukdom under lärande i arbete ska anmäla detta både till respektive skolkansli och till arbetsplatsen. Vårdnadshavare anmäler sjukfrånvaro för omyndig studerande. Studerande måste uppvisa sjukintyg över sjukdom som varar längre än tre dagar och vid återkommande kortare sjukdomsfall.

Studerande som är frånvarande vid ett bedömningstillfälle ska uppvisa verifierande intyg.

Skolan kan ge hjälp och stöd åt studerande som drabbas av sjukdom som förlänger längre tids frånvaro. Skolan vägleder och utarbetar i dialog med studerande och vårdnadshavare en strategi för hur studierna på bästa sätt kan genomföras.

4.10 Lektioner och arbetspass

Undervisningen fördelas på lektioner och en lektion omfattar 60 minuter, varav minst 45 minuter utgör lärarledd undervisning. Undervisningen kan utgående från undervisningsmetod eller –upplägg fördelas på kortare eller längre lektions- eller arbetspass. Vid nätbaserad undervisning är studierna mer flexibla, men omfattningen av stoff och kunskapsmål preciseras utifrån det antal timmar som delmålet ska innehålla.

Skolans arbetsdag för ungdomsutbildning infaller i regel mellan kl. 8.00 och 16.15. I vuxenutbildningen kan undervisning också förläggas på kvällar och helger, vilket också av särskilda skäl kan förekomma i ungdomsutbildningen.

Varje arbetsdag, förutom inskriptions- och avslutningsdag, hålls en lunchrast på minst 30 minuter och en mellanmålsrast på minst 20 minuter.

Då studerande är på lärande i arbete följer de i regel arbetsplatsens arbetstider.

4.11 Undervisningsgrupper

Minst 12 personer ska ha anmält sig som studerande för att ett utbildningsprogram ska kunna starta. Förvaltningschefen kan, om det finns arbetsmarknadsmässiga och sociala skäl, besluta att starta utbildningen under förutsättning att minst tio anmält intresse.

De inriktningar gällande kompetensområdet som finns inom utbildningsprogrammet kan förverkligas under förutsättning att minst 10 studerande anmält intresse. Rektor och förvaltningschef kan, om det finns ekonomiska förutsättningar och tillräckligt vägande skäl, besluta att en kompetensområdesgrupp kan bildas med minst åtta studerande.

I teoretisk undervisning ska en undervisningsgrupp omfatta 12 – 24 studerande. Rektor kan, om det finns schemamässiga eller ekonomiska skäl besluta att överskrida gruppen med högst två studerande under förutsättning att det är fråga om ett delmål eller examensdel som omfattar en begränsad tid. Rektor kan också, om det är fråga om obligatoriska ämnen eller obligatoriska examensdelar, bevilja undantag från i momentet föreskrivet minimiantal studerande i gruppen om detta ger en totalekonomisk vinst.

I undervisning som innehåller praktiska övningar eller laborativa uppgifter som kräver lärarens ständiga handledning (kreativa ämnen, praktiska övningar i laboratorier, verkstäder, kök, salonger m.m.) utgör en undervisningsgrupp 8 – 16 studerande.

Undantag från minsta antal anmälda studerande görs inom specialundervisningen och yrkesträningsprogrammet.

4.12 Läsår och studietid

Läsåret är indelat i en höst- och en vårtermin och i perioder som är lika för alla studerande i Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. Styrelsen fastställer läsårets arbetstider för studerande och för lärare.

I läsåret ska inrymmas de antal delmål och kompetenspoäng som krävs för att studerande ska kunna slutföra sina studier och avlägga examen på tre läsår. Ett läsår omfattar 184 – 188 arbetsdagar för de studerande. Som arbetsdagar räknas också inskriptionsdag, höst- och vårterminens avslutningsdag. Studerande kan förlänga sin studietid genom att i sin personliga utvecklingsplan för kunnande gå in för

långsammare studietakt eller genom att läsa ämnen och examensdelar utöver fastställt antal kompetenspoäng. Studerande ska dock slutföra sin examen på högst fyra läsår. Rektor kan bevilja rätt till kompletteringsstudier.

5 Lärmiljö

Studiemiljön i Ålands yrkesgymnasium är utformad i enlighet med synen på lärande och målen för yrkesmässigt kunnande. Den kompetensbaserade yrkesutbildningen ska baseras på verksamheten i arbetslivet. Skolans undervisning, metoder och studiemiljöer präglas av detta mål. Skolan strävar efter att tillhandahålla lokaler, utrustning och material som ger studerande en aktuell, meningsfull och utvecklande lärmiljö. Skolans ledningsgrupp arbetar medvetet och i dialog med studerande, lärare och övrig personal till att erbjuda en trygg och trivsam studiemiljö som ger studerande möjlighet att koncentrera sig på lärande och kompetensutveckling. Målet är att varje studerande upplever sig sedd och värdefull och att var och en har möjlighet att utvecklas utifrån egna förutsättningar.

Studerande får i undervisningen möjlighet att utveckla sitt kunnande också i digitala miljöer och får stifta bekantskap med de digitala redskap som är allmänt förekommande i arbetslivet.

En viktig del av utbildningen utgörs av lärande i arbete ute på arbetsplatser. En utmanande uppgift för skolan är att skapa fungerande nätverk och kontinuerlig kontakt med arbetslivet så att studerande kan tillförsäkras en kvalitativ och fungerande utbildning och en god studiemiljö under lärande i arbete. Skolan satsar på att utveckla LIA-verksamheten och utöka kontaktnätet till arbetslivet.

Skolans verksamhet, såväl den som är förlagd till skollokalerna och den som är förlagd till arbetslivet, präglas av vedertaget goda seder och ömsesidig respekt. Skolan lägger stort fokus på vikten av gott uppförande och ansvarstagande.

Skolans trivselregler revideras kontinuerligt och utformas i dialog med studerande, lärare och övrig personal.

Ålands yrkesgymnasium är en tobaksfri arbetsplats.

5.1 Trygghet och säkerhet

Ålands yrkesgymnasium följer utarbetade handlingsplaner som ger anvisningar om hur alla bör handla i situationer som hotar trygghet och säkerhet.

Alla studerande och nyanställda ska årligen ta del av de handlingsplaner som beskriver hur skolhusen utryms och vilka regler som gäller vid brandalarm. Skolan arrangerar årligen övningar i utrymning och biträdande rektor har ansvar för att övningarna anordnas regelbundet.

Lärare har ansvar för att studerande blir introducerade i säkerhetsplanerna. Biträdande rektor har ansvar för att nyanställda introduceras i säkerhetsplanerna. Myndigheten Ålands gymnasiums arbetarskyddsfullmäktige och arbetarskyddschefen arbetar kontinuerligt för ökad trygghet och säkerhet. Skolan har och kommer kontinuerligt att genomföra riskbedömningar för att göra alla uppmärksamma på regler och förebyggande åtgärder för arbets säkerhet och arbetarskydd.

Studeranderådet, studerandevårdsgrupperna och studerandehälsan är viktiga aktörer som kontinuerligt verkar för att öka trivseln i skolan och som arbetar för trygghet och säkerhet i skolmiljön.

Vid Ålands gymnasium finns en krisgrupp, som är gemensam för myndigheten Ålands gymnasium och skolorna Ålands lyceum och Ålands yrkesgymnasium. I gruppen ingår företrädare för studerandehälsan och skolorna. Krisgruppen sammanträder regelbundet och omedelbart i det fall att en kris, olycka eller svår händelse som berör skolan inträffar. Arbetet följer det regelverk som är utarbetat i Ålands gymnasiums krisplan.

5.2 Studerandevård

Studerandevårdsarbetet beskrivs i en studerandevårdsplan. Studerandevårdsgrupper utses för att koordinera arbetet.

5.1 Samarbete mellan hem och skola

Ålands yrkesgymnasium vinnlägger sig om ett gott samarbete med vårdnadshavare för att på bästa sätt stödja studerande. Skolan beaktar myndiga studerandes integritet och ber om myndiga studerandes tillstånd inför kontakt med vårdnadshavare.

Skolan ordnar årligen informationstillfälle för högstadielävernas vårdnadshavare och informerar om studieupplägg.

Vid skolstarten får vårdnadshavare information om skolan och undervisningen. Vårdnadshavare inbjuds också till möten då biträdande rektor och studiehandledare ger information om utbildningen.

På skolans websida finns och annan information som rör skolans verksamhet, kontaktuppgifter till rektor, biträdande rektor, studiehandledare, lärare och kanslipersonal. Vårdnadshavare har också tillgång till studieprestationer och statistik över frånvaro. Skolan ger vårdnadshavare det lösenord som krävs för att få tillgång till uppgifterna. Då studerande uppnår myndighetsålder har vårdnadshavare inte längre rätt till uppgifterna, men kan med studerandes medgivande beviljas lösenord till registeruppgifterna.

5.2 Jämlikhet och jämställdhet

I skolans jämställdhetsplan beskrivs arbetet för ökad jämställdhet. En jämställdhetsgrupp utses för att koordinera arbetet.

6Handledning

Studerande får under studietiden information och handledning som ger dem möjlighet att genomföra studierna och som ger dem en realistisk bild av de krav som yrkeslivet ställer. Biträdande rektor, studiehandledare, lärarkår och övrig personal samt studerandevårdspersonalen verkar gemensamt för att befrämja studerandes yrkesmässiga och personliga utveckling.

Lärare har ansvar för att handleda studerande och ge dem respons och bedömning av deras lärande. Responsen är utformad så att den ska sporra studerandes lärande, men den bör vara så konkret att studerande vet vad som behöver förbättras.

Studerande ska under studietiden handledas till kontinuerlig självvärdering. Detta för att få redskap för ett livslångt lärande och livslång kompetensutveckling. I studiernas inledande skede får studerande undervisning i studieteknik och får möjlighet att hitta den mest ändamålsenliga vägen för egen utveckling och eget lärande.

Studierande får inför perioderna lärande i arbete en introduktion om vilka regler och bestämmelser som gäller i arbetslivet så att studierande vet vilka yrkes- och sociala färdigheter som krävs.

6.1 Studiehandledning och karriärvägledning

Målet med studiehandledning och karriärvägledning är att:

- stöda den studierande att utveckla sina lärandestrategier och identifiera sin läroprocess,
- stöda studierande i att forma bilden av sitt eget kunnande och sina egna förhållanden,
- ge studierande verktyg och metoder för att identifiera och formulera sina behov, intressen och förutsättningar,
- ta ansvar för sin egen karriärprocess,
- utveckla färdigheter för ett livslångt lärande.

Ålands yrkesgymnasiums studiehandledare ger studierande kontinuerlig handledning i studierna, samt information om arbetsliv, karriärvägar och om möjlighet till vidare studier.

Informationen ges i grupp, men studierande har också möjlighet till enskilda samtal. Studiehandledaren håller årligen samtal med studierande för att diskutera studieframgång och framtidsutsikter.

Lärare har ansvar för att ge information till vårdnadshavare om skolans arbete och verksamhet samt studierandes prestationer och deltagande i undervisningen.

I delområdet Färdigheter i studie- och karriärplanering får studierande verktyg och modeller att identifiera och formulera sina behov.

Uppgiften att utveckla studierandes kunnande i studie- och karriärvägledning ligger inte bara på studiehandledare och vissa lärare, utan hör till all undervisnings- och handledningspersonalen samt handledare i lärande i arbete.

Till studiehandledarens uppgifter hör att ge högstadiernas elever, vårdnadshavare och elevhandledare möjlighet att bekanta sig med yrkesgymnasiets utbildningar inför elevernas framtida val av gymnasieutbildning.

7 Stöd för lärande och studier

Skolans mål är att genom en aktiv handledning och studiehandledning i ett så tidigt skede som möjligt upptäcka studierande med svårigheter och ge redskap för att klara studierna med godkända resultat. I detta arbete deltar lärare, speciallärare och studiehandledare.

Vid studiestarten testas studierandes läs- och skrivförmåga, samt engelska och matematiska färdigheter vilket tillsammans med inlämnade intyg och utredningar ger underlag för individuella diskussioner angående handledning och stödinsatser.

7.1 Stödundervisning

Studierande som på grund av sjukdom eller av andra väsentliga orsaker har tillfälliga och avgränsade svårigheter att klara studierna erbjuds stödundervisning. Stu-

derande som försummat studierna genom otillåten frånvaro eller vid godkänd ledighet har inte rätt till stödundervisning. Initiativ till stödundervisning kan tas av studerande själv, studerandes vårdnadshavare eller lärare. Initiativ till stödundervisning kan också tas av ansvarig lärare och studiehandledare.

Stödundervisning ges av läraren i ämnet inom den ram som fastställs av biträdande rektor eller rektor.

7.2 Specialpedagogiskt stöd

En studerande har rätt till särskilt stöd om han eller hon på grund av inlärningssvårigheter, funktionsnedsättning eller sjukdom eller av någon annan orsak behöver långvarigt eller regelbundet stöd i sitt lärande och sina studier för att uppnå godkänt resultat.

För studerande som har behov av specialpedagogiskt stöd utformar speciallärare (och lärare) tillsammans med studerande och om är minderårig i samråd med vårdnadshavare i PUK en plan på hur studierna ska förverkligas. Skolan kan vid behov anpassa bedömningen av kunnande. Bedömningen av kunnandet ska anpassas bara i den omfattning det är nödvändigt med hänsyn till den studerandes personliga mål och färdigheter. Specialläraren informerar studerande (och vårdnadshavare) hur planen inverkar på studerandes framtida yrkesliv och behörighet för vidare studier.

Informationen om hur undervisningen ordnas ska vara tillgänglig för alla berörda lärare.

Specialpedagogiskt stöd ges inom begränsade och av rektor fastställda ramar.

7.3 Mångprofessionellt stöd

Mångprofessionellt stöd innebär specialundervisning som kan antingen ges till enskilda studerande i behov av omfattande stöd inom den grundläggande yrkesutbildningens utbildningsprogram eller organiseras i små grupper inom särskilda kompetensområden.

En studerande har rätt till mångprofessionellt stöd om han/hon har stora inlärningssvårigheter eller en svår funktionsnedsättning eller sjukdom som gör att det behövs individuellt, omfattande och mångsidigt stöd.

För studerande som har behov av mångprofessionellt stöd utformar speciallärare/studiehandledare/lärare tillsammans med studerande och om studerande är minderårig i samråd med vårdnadshavare, och vid behov representanter från den tidigare skolan, lärarna och sakkunniga inom studerandevården i PUK en plan på hur studierna ska förverkligas.

Skolan kan vid behov anpassa bedömningen av kunnande samt även avvikelser från kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnande. Avvikelser från krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet som anges i examensgrunderna får göras om,

1. de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet som anges i examensgrunderna till någon del är oskäliga för den studerande med hänsyn till förhållandena eller tidigare förvärvat kunnande, eller
2. avvikelserna är motiverade av skäl som har samband med den studerandes funktionsnedsättning eller hälsotillstånd

När avvikelser från krav på yrkesskicklighet eller mål för kunnande görs, sker det på följande sätt:

1. Läraren/specialläraren går tillsammans med studerande igenom vilka krav på kunnande som en viss examensdel/delområde kräver.
2. Identifierar vilket kunnande som studerande med hänsyn inte klarar av även om studerande får kontinuerlig handledning och stöd.
3. Studerande visar inte detta kunnande i yrkesprovet/provet.

7.4 Yrkesträningsundervisning

Yrkesträningsundervisningen är till för studerande som behöver mera stöd än vad ges inom mångprofessionellt stöd. Målsättningen för studier inom yrkesträningsundervisningen är inte att ge studerande en yrkesinriktad examen utan, målsättningen är att studerande efter fullföljd utbildning ska

- klara sig i det dagliga livet så självständigt som möjligt
- utveckla förmåga att klara sig på egen hand och utveckla sin funktionsförmåga i olika miljöer
- bekanta sig med arbetslivet för att finna en lämplig arbetsplats antingen inom öppet arbete, arbete med stöd eller utlokaliserat arbete

Utbildningsprogrammet är för studerande som i grundskolan har fått mångprofessionellt stöd eller som har fullföljt sina studier inom träningsundervisningen.

8 Bedömning

Bedömningen har till uppgift att leda och stimulera studerande i deras studier (2011:13, 19 §). Genom bedömningen handleder, motiverar och uppmuntrar lärare och arbetsplatshandledare studerande att nå sina mål. Genom en konstruktiv och stödjande bedömning utvecklar studerande en positiv jaguppfattning och kan växa som yrkesmänniskor.

Bedömningen ger information om studerandes kunnande till studerande, vårdnadshavare, arbetsgivare och andra utbildningsanordnare.

Den studerande får kontinuerligt under studiernas gång muntlig och skriftlig information om mål och kravnivå samt fastställda principer för hur studieprestationerna bedöms. Informationen ges alltid i förväg innan studierna i respektive examensdel eller avsnitt av examensdel inleds. Detta för att säkra såväl studerandes som lärares rättsskydd. Skolan eller berörd lärare kan även i efterhand, på studerandes eller vårdnadshavares begäran, ge en skriftlig och muntlig presentation som beskriver hur bedömningsprinciperna har tillämpats.

8.1 Respons på inläring

Lärare och handledare ger kontinuerligt under studietiden studerande respons så att studerande kan utveckla sin yrkesidentitet och kan komplettera och vid behov förändra sina tidigare kunskaps- och handlingsmodeller. Genom denna respons stöds studerandes yrkesmässiga utveckling i önskad riktning och studerande kan bearbeta sina inläringserfarenheter med lärare och erfarna yrkesutövare.

Lärare och handledare ger kontinuerligt, med fastställda intervaller studerande en konkret beskrivning av vad studerande kan och vad som behöver utvecklas. Responsen ska vara uppmuntrande, motiverande och handledande.

Lärares och handledares respons är ett verbalt eller skriftligt utlåtande, men kan också precisera den nivå på kunskande som studerande för tillfället befinner sig på och vilka insatser som behövs för att öka kunskandet.

Studerande får information om att responsen inte inverkar på bedömningen av examensdelen utan att den har som mål att ge studerande konkret information om hur hans kunskande och färdigheter utvecklas.

Inom de yrkesinriktade examensdelarna görs själva bedömningen av kunskande via yrkesprov. Där utgör respons på inläringen grund för studerandes rätt att delta i yrkesprov. När studerande uppnått kunskande som motsvarar kraven på yrkesskicklighet noterar läraren att delmålet är avklarat. (se kap 8.1.1.) Studerande som inte har kunskande som motsvarar kraven inom examensdelen på ett nöjaktigt sätt har inte rätt att gå upp i yrkesprov. Ansvarig lärare är skyldig att kontrollera att studerande i enlighet med fastställda bedömningskriterier har kunskande på nöjaktig nivå innan yrkesprovet genomförs.

Inom de gemensamma examensdelarna görs en sifferbedömning efter varje avslutad delmål. (se kapitel 8.3.4)

Skolan erbjuder och ger stöd för lärande om studerande har svårigheter att inhämta kunskaper och brister i sin lärandeprocess.

8.1.1 Dokumentation över avklarade delmål inom yrkesinriktade examensdelar

Utgående från gruppens schema och de enskilda studerandes PUK framkommer det vilka delar/delmål studerande borde ha avklarat under en period. För att underlätta uppföljningen av inlärningsprocessen, noterar läraren efter varje period om studerande har uppfyllt de krav som på förhand har kommits överens om.

Vid noteringen av avklarade delmål som också utgör en förutsättning för att studerande ska beviljas rätt att delta i yrkesprov används följande skala:

OK	Studerande visar ett sådant kunskande att hen har rätt att delta i yrkesprovet. (Studerande uppnår minst N1-nivå eller om bedömningskriterierna är anpassade, det krav på yrkesskicklighet som krav i delmålet)
EJ	Studerande behöver förbättra sitt kunskande på anvisade områden innan hen har rätt att delta i yrkesprovet. (På verbal bedömning, noterar läraren vilket kunskande som saknas och även tiden när detta kunskande senast ska visas)
AE	Delmålet måste i sin helhet göras om. Studerandes har inte under den tid som delmålet är schemalagt, visat upp ett sådant kunskande att lärarens kan godkänna prestationen. Studerande måste när delmålet nästa gång delta i undervisningen så att hans kunskande kan noteras. Studerande har inte rätt att gå upp till yrkesprov inom den examensdel delmålet hör.

8.2 Studerandes självbedömning

En effektiv lärandeprocess förutsätter att studerande är en aktiv part och tar ansvar för sitt eget lärande och därmed utvecklar sin förmåga att självständigt lära och förbättra sin yrkeskompetens.

Reflektion och bedömning av sitt eget kunnande ingår som en del av varje examensdel.

8.3 Bedömning av kunnande

Yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar bedöms med vitsord enligt skala 1 - 5.

Bedömningskriterierna/kraven på yrkesskicklighet/mål för kunnande i den grundläggande yrkesutbildningen är bestämda utgående från det kunnande som förutsätts i arbetslivet.

Bedömningen av kunnande ges med vitsord på fem nivåer:

Nöjaktiga	N1-N2
Goda	G3-G4
Berömliga	B5

Godkänt kunnande i yrkesinriktade examensdelar, både de obligatoriska och valbara ska bedömas med vitsord i skala 1 - 5. Gemensamma examensdelar bedöms med godkänd/underkänd.

Om bedömningen av kunnandet har anpassats ska den studerandes kunnande bedömas enligt en anpassad bedömningskala och även bedömas verbalt. Om bedömningen av den studerandes kunnande har anpassats ska detta antecknas på betyget.

Studerande som erhåller bedömning med vitsordet N1 fungerar i bekanta arbetsuppgifter och arbetar så att slutresultatet är acceptabelt i enlighet med fastställda kvalitetsmål, men studerande behöver tidvis handledning. Studerande kan använda centrala arbetsmetoder, - redskap och - material som hör till det egna arbetsområdet, men behöver handledning för att skaffa och tillämpa kunskap. Vid bedömning ska beaktas att handledningen på N1-nivå inte är fortlöpande, utan att studerande i de olika arbetsmomenten kan ha svårt med något som de behöver handledning i för att komma vidare. Studerande som visar kunnande på N1-nivå ska kunna arbeta med grundläggande uppgifter inom branschen och med uppgifter inom sitt specialområde.

Vitsordet N2 = Nivån för den studerandes kunnande överskrider tydligt N1-nivå men når inte upp till G3-nivå.

Studerande som erhåller bedömning med vitsordet G3 ser sitt arbete som en helhet och arbetar så att slutresultatet motsvarar arbetsuppgiftens krav och avancerar på ett smidigt sätt från ett moment till ett annat. De utför anvisade uppgifter på egen hand och sköter sina arbetsuppgifter från början till slut och ansvarar för sin egen del för arbetet. De använder självständigt arbetsmetoder, -redskap och -material som hör ihop med det egna arbetet. De skaffar och använder på eget initiativ den kunskap som behövs i arbetet.

Vitsordet G4 = Nivån för den studerandes kunnande överskrider tydligt G3-nivå men når inte upp till B5-nivå.

Studerande som erhåller bedömning med vitsordet B5 utvärderar och utvecklar sitt arbetssätt och sin arbetsmiljö och ser sitt arbete som en del av verksamheten

som helhet. De arbetar i enlighet med verksamhetsrådets specialkrav och så att slutresultatet motsvarar förväntningarna. De arbetar systematiskt och skickligt och kan på ett ändamålsenligt sätt anpassa sitt arbete till den övriga verksamheten. De utför inom sitt ansvarsområde självmant även andra arbetsuppgifter än de som anvisats. De väljer de arbetsmetoder, -redskap och -material som bäst passar för det egna arbetet och kan anpassa metoderna till föränderliga situationer. De grundar sitt arbete och sina ställningstaganden på adekvat kunskap och de inhämtar självständigt och självmant ny kunskap.

8.3.1 Anpassade bedömningskriterier

Bedömningen av studerande som behöver anpassade vitsord följer samma principer som för övrig bedömning. Om den studerande inte når de i examensgrunderna angivna målen för N1- nivån, kan undervisningen anpassas. Anpassningen innebär att behovet av handledning och stöd som studerande behöver för att kunna visa sitt kunnande ökar märkbart.

Vid bedömningen av den studerande används förklaringarna nedan parallellt med bedömningskriterierna för att säkerställa en rättvis bedömning.

Anpassade bedömningskriterier uppgörs av branschens lärare och enhetens speciallärare enligt följande:

Berömliga	B5A
Goda	G3A-G4A
Nöjaktiga	N1A-N2A

Studerande som erhåller bedömning med vitsord **B5A** behöver mer handledning och stöd än studerande på N1. Studerande behöver handledning i bekanta arbetsuppgifter och arbetar så att slutresultatet är acceptabelt i enlighet med fastställda kvalitetsmål. Studerande kan med handledning använda centrala arbetsmetoder, -redskap och -material som hör till det egna arbetsområdet och behöver stöd och handledning för att skaffa och tillämpa ny kunskap. Vid bedömning ska beaktas att handledningen på B5A-nivå är fortlöpande och behövs speciellt när arbetsmiljöerna förändras och vid byte av nya arbetsuppgifter. Studerande som visar kunnande på B5A nivå ska med handledning kunna arbeta med grundläggande uppgifter inom branschen och med uppgifter inom sitt specialområde.

Vitsordet G4A: Nivån för den studerandes kunnande överskrider tydligt G3A-nivå men når inte upp till B5A-nivå.

Studerande som erhåller bedömning med vitsord **G3A** behöver mer handledning och stöd än studerande på **B5A**. Studerande behöver handledning även vid bekanta arbetsuppgifter och behöver hjälp för att arbeta så att slutresultatet är acceptabelt i enlighet med fastställda kvalitetsmål. Studerande kan med hjälp av stöd och handledning använda centrala arbetsmetoder, -redskap och -material som hör till det egna arbetsområdet och behöver stöd och handledning för att skaffa och tillämpa ny kunskap. Vid bedömning ska beaktas att handledningen på G3A-nivå är fortlöpande. Studerande som visar kunnande på G3A nivå ska kunna arbeta med rutinarbeten inom branschen och kan med hjälp av handledning ges nya arbetsuppgifter.

Vitsordet N2A: Nivån för den studerandes kunnande överskrider tydligt N1A-nivå men når inte upp till G3A-nivå.

Studerande som erhåller bedömning med vitsord **N1A** behöver handledning och övervakning för att utföra sina arbetsuppgifter. Studerande kan arbeta i bekanta

förhållanden med bekanta rutinarbeten. Studerande kan arbeta med enkla och inövade arbetsuppgifter. Studerande har det kunnande som krav på yrkesskicklighet och mål för kunnande ställer med behöver kontinuerligt stöd och hjälp för att visa sitt kunnande.

8.3.2 Anpassade krav på yrkesskicklighet och mål för kunnande

För studerande som inte uppnår kraven på yrkesskicklighet eller målen för kunnande kan anpassning göras genom avvikelser. Avvikelse görs genom att studerande låter bli att visa något av det kunnande som förutsätts.

Detta kan ske om de krav på yrkesskicklighet eller de mål för kunnandet som anges i examensgrunderna till någon del är oskäligen för den studerande med hänsyn till förhållandena eller tidigare förvärvat kunnande eller avvikelsen är motiverad av skäl som har samband med den studerandes funktionsnedsättning eller hälsotillstånd.

När studieupplägget avviker från examen utfärdas ett betyg över slutförda studier. Utöver specialundervisning kan studerande behöva till exempel omfattande studerandevårdsstöd, habilitering eller annat individuellt stöd.

8.3.3 Bedömning av yrkesinriktad examensdel

Varje yrkesinriktad examensdel ska bedömas med ett vitsord i skala 1 – 5.

Studerandes kunnande bedöms åtminstone i ett yrkesprov i varje yrkesinriktad examensdel. Det är ansvarig lärares ansvar att bedömning görs utifrån de krav på yrkeskunnande och de bedömningskriterier som är fastställda.

Studerande har möjlighet att förbereda sig inför uppgiften genom den undervisning som hör till examensdelen och genom lärande i arbete. Ålands yrkesgymnasium ser till att studerande får tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att kunna avlägga yrkesprovet med nöjaktig bedömning.

Yrkesprovet/yrkesproven utgör grund för bedömning av hela examensdelen. Då examensdelens bedömning behöver kompletteras med annan bedömning ska detta beskrivas på yrkesprovsblanketten. När yrkesprovet kompletteras med annan bedömning ska de två bedömningarna i förhållande till omfång och svårighetsgrad vägas ihop till ett vitsord för examensdelen. Lärare ger vitsord för examensdelen.

Vid yrkesprovets genomförande ska en lärare eller en handledare eller både lärare och handledare närvarande och iakttar studerande och noterar sin bedömning på en särskild bedömningsblankett.

Efter yrkesprovet samlas studerande som utfört sitt yrkesprov, lärare och handledare till ett utvärderingssamtal där samtliga parter presenterar sina erfarenheter och utvärderar studerandes prestation. Vid samtalet presenterar studerande en egen utvärdering av provet och ges möjlighet att ge en kompletterande bild av sin insats.

Efter utvärderingssamtalet bedömer lärare och handledare gemensamt studerandes prestationer i yrkesprovet i enlighet med fastställda krav och kriterier med vitsord i skala 1 - 5. Lärare och handledare ska motivera och dokumentera sin bedömning i ett skriftligt protokoll. Lärare och handledare har rätt att vid bedömningen beakta kunders/medarbetares respons på studerandes insatser under perioden lärande i arbete.

Lärare meddelar studerande yrkesprovets vitsord inom den tid som finns angiven i bedömningsprotokollet och ger studerande information om möjligheten att ansöka om rättelse.

8.3.4 Bedömning av gemensamma examensdelar

Efter varje period bedöms studerande i de delmål som har ingått från gemensamma examensdelar enligt vitsordsskalan 1-5. Studerande som inte under utsatt tid har uppnått nöjaktig prestation kan få följande notering på sitt delmål:

1-5	Studerande visar ett sådant kunnande att hen kan bedömas utgående från bedömningskriterierna.
U	Underkänd. Studerande behöver komplettera något eller göra om en prestation för att uppnå mål för kunnande och bedömningskriterierna. (På verbal bedömning, noterar läraren vad som ska kompletteras och även tiden när detta kunnande senast ska visas)
A	Avbrutet delmål. Delmålet måste i sin helhet göras om. Studerandes har inte under den tid som delmålet är schemalagt, visat upp ett sådant kunnande att lärarens kan bedöma kunnande. Studerande måste, när delmålet nästa gång går, delta i undervisningen.

Bedömningen av gemensamma examensdelar sker i flera steg:

1. Bedömningen av delmål, i ämnet angiven i kp (t.ex. svenska1)
2. Bedömning av delområdet (svenska)
3. Bedömning av examensdel (Kunnande i kommunikation och interaktion)

Steg 1: Bedömning av delmål

Lärare bedömer delmålet med vitsorden 1 – 5 eller med U eller A.

Studerande som bedömts med U ska ges information om vad som behöver kompletteras och även en tidsram inom vilken kompletteringen ska göras. Lärare ska så snart studerande fullgjort sina prestationer bedöma delmålet. Om studerande trots komplettering/omtagning inte uppnått nöjaktig prestation ändras noteringen från U till A och måste delta vid nästa möjliga tillfälle då skolan ordnar undervisningen ifråga eller delta i den handledning och stöd som skolan erbjuder.

Studerande som inte deltar i undervisningen enligt överenskommelse (enligt schemat) får noteringen A. Ett A betyder att studerande inte har visat sitt kunnande på en sådan nivå att läraren har tillräckligt underlag för bedömning. Läraren varnar studerande efter att studerande uteblivit 6 lektioner från undervisningen och noterar avbrutet delmål efter 8 lektioner. Studerande måste då förnya sitt deltagande i undervisningen för att uppnå fastställt krav på kunnande.

Bedömningen ges i slutet av varje period.

Steg 2: Bedömning av delområdet

Då studerande avlagt alla de kompetenspoäng som ingår i ämnet ges ett ämnesvitsord i skala 1 – 5. Studerande måste ha avlagt samtliga delar med godkänt vitsord för

att erhålla ämnesvitsord. Lärare eller de lärare som har undervisat fastställer vitsordet tillsammans. Bedömningen av delområdet sker på en skild bedömningslista.

Bedömning ska ske då samtliga kompetenspoäng avlagts.

Steg 3: Bedömning av gemensam examensdel

Efter det att studerande slutfört alla de delmål och delområden som ingår i de tre gemensamma examensdelarna bedöms examensdelen med vitsordet G.

8.3.5 Bedömning av erkänt kunnande

Studerande har rätt att få tillgodoräkna sig studier som genomförts i andra skolor eller få erkänt kunnande för prestationer som förvärvats på annat sätt. När sådant kunnande är bedömt från tidigare och motsvarar det kunnande som nu krävs, skrivs vitsordet (eventuellt omvandlas till rätt vitsordsskala enligt bilaga) in och på examensbetyget görs en hänvisning till var prestationen avlagts. Om studierna eller kunnande inte är bedömt görs en bedömningen på samma sätt som om kunnande förvärvats på skolan.

Studier i utlandet tillgodoräknas på samma sätt och omvandlas till den grundläggande utbildningens vitsordsskala.

Om man inte kan avgöra om ett vitsord som avlagts vid en annan utbildning/skola motsvarar ett högre eller lägre vitsord används det högre vitsordet.

Studerande som avlagt enskilda kurser i olika läroämnen enligt den allmänbildande utbildningens läroplan kan få erkänt kunnande om studierna motsvarar läroplanens mål och innehåll i någon examensdel enligt direktiven från Landskapsregeringen.

8.3.6 Bedömning av det högskoleförberedande paketet (HUTH)

Studerande som avlagt hela det högskoleförberedande utbildningspaketet, HUTH erhåller ett vitsord i de olika gemensamma examensdelarna baserat på det vitsord som erhållits i den allmänbildande gymnasieutbildningen och omräknas till skala 1 – 5 enligt omvandlingstabellen. De delar som avlagts inom den grundläggande yrkesutbildningen utgör underlag för vitsordsbedömningen och när examensdelens vitsord bestäms beaktas antalet kompetenspoäng för varje delområde.

Studerande som avlägger det högskoleförberedande utbildningspaketet, HUTH, har enligt landskapsregeringens beslut rätt att få kurserna erkända.

Bedömning och notering av 15 kp inom ramen för valbara yrkesinriktade examensdelar

8.4 Förnyad bedömning

Studerande som inte har slutfört sina studier eller de yrkesprov som hör till examen med godkänt resultat ska erbjudas möjlighet att slutföra sina studier och på nytt visa sitt kunnande i yrkesprov.

Skolan erbjuder omtagningstillfällen då studerande har möjlighet att komplettera och genomföra de uppgifter som hör till ämnena i de gemensamma examensdelarna

Lärare ska genom kontinuerlig bedömning av lärandet i de yrkesinriktade examensdelarna försäkra sig om att studerande klarar sitt yrkesprov med nöjaktig bedömning. Om studerande trots detta under provet visar så stora brister eller om sä-

kerheten äventyras ska provet avbrytas. Studerande ska då efter att ha fått information om bristerna och efter att ha förkovrat sitt kunnande erbjudas tillfälle till ett nytt yrkesprov.

8.4.1 Höja sitt vitsord

Studerande har också rätt att höja sitt vitsord även om bedömningen varit godkänd, men studerande måste själv ta initiativ till och ansvar för genomförandet. Studerande måste ta kontakt med lärare och handledare för att komma överens om lämplig tidpunkt för ett nytt tillfälle för yrkesprov. Studerande ska utföra alla de yrkesprov och prestationer som ingår i examensdelen. Studerande som tilldelats gymnasieexamensbetyg kan inte få ett nytt betyg med höjda vitsord. Skolan utfärdar i så fall ett betyg över avlagda prestationer i examensdelar eller yrkesprov.

Studerande ska alltid bedömas enligt de kriterier som är fastställda i gällande grunder för gymnasie- och grundexamina.

8.5 Rättelse av bedömning

Studerande som är missnöjd med bedömningen av sin prestation i gemensamma examensdelar, yrkesprov, sin bedömning av examensdel eller med tillgodoräkande av studier som fullgjorts i annan utbildning eller på annat sätt visat kunnande, kan skriftligen begära rättelse inom 14 dagar efter det att studerande fått del av bedömningen (2011:13, 22 § ä. 2014:39).

Begäran om rättelse ska göras skriftligen. Studerande vänder sig i första hand till den eller de lärare som utfört bedömningen för att få saken prövad. Bedömaren ska ge studerande ett skriftligt svar med motivering.

Om studerande är missnöjd med lärarens utlåtande vänder hen sig till rektor. Rektor ska ge studerande ett skriftligt svar med motivering. Om studerande är missnöjd över rektors beslut vänder hen sig till landskapsregeringen som ska pröva om en ny bedömning ska göras.

Vid varje bedömning ger skolan studerande information om rätten att få sin bedömning prövad. Den som utför bedömningen ska skriftligt dokumentera när studerande fick del av sin bedömning och när tiden för att begära rättelse börjar.

Studerande som är missnöjd med bedömningen av ett yrkesprov kan skriftligen begära rättelse inom 14 dagar efter det att studerande fått del av bedömningen. I yrkesprovets bedömningsprotokoll noteras vid vilken tidpunkt studerande fick del av yrkesprovets bedömning. Studerande får vid samma tidpunkt en rättelseanvisning.

9 Gymnasiebetyg med yrkesinriktning

Ålands yrkesgymnasium utfärdar ett gymnasieexamensbetyg med yrkesinriktning då den studerande fullföljt studierna i yrkesinriktade och gemensamma examensdelar som ingår i utbildningen och avlagt de yrkesprov som ingår i de yrkesinriktade examensdelarna med godkända vitsord.

Gymnasieexamensbetyget består av ett examensbetyg som redovisar vitsord för de olika examensdelar som ingår i utbildningen och ett yrkesprovsbetyg som redovisar de olika yrkesproven med vitsord.

Gymnasieexamensbetyget undertecknas av rektor och yrkesprovsbetyget undertecknas av yrkesrådets ordförande. Av betyget framgår vilka studier som tillgodoräknats och eventuella studier som avlagts enligt en individuell plan.

Skolan kan utfärda ett nytt examensbetyg endast om det finns ett uppenbart fel i betyget. Det felaktiga betyget måste inlämnas till skolan som ser till att betyget makuleras och förstörs.

Ålands yrkesgymnasium utfärdar betyg och intyg i enlighet med landskapsregeringens anvisningar.

Ålands yrkesgymnasium arkiverar gymnasieexamensbetyg och de dokument som ligger till grund för examensbetyget i enlighet med Ålands gymnasiums arkivplan.

10 Kontinuerlig utvärdering

Studierande gör efter varje period eller efter det att examensdelen slutförts en utvärdering av undervisningen. Utvärderingen ger lärare en bild av hur studierande upplevt undervisningen och är ett underlag för kontinuerlig utveckling.

Studierandes kontinuerliga egenvärdering ger också såväl studierande, lärare och annan undervisningspersonal underlag för utvecklingsarbetet.

Åtminstone vartannat år deltar studierande i en av skolan ordnad digital utvärdering. Genom denna kontinuerliga utvärdering får rektor, biträdande rektorer, lärare och övrig undervisningspersonal möjlighet att vidta åtgärder och att mäta om vidtagna åtgärder fått avsedd verkan.

Den riksomfattande utvärderingen Hälsa i skolan genomförs vartannat år och den ger en god bild av hälsa och välbefinnande.

Som en del av Ålands gymnasiums kvalitetsledningssystem upprätthålls en utvärderingsplan över återkommande utvärderingar för att tillse att olika delar av verksamheten utvärderas.

Bilaga 1:

Anvisning för rättelse av bedömning

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av gemensamma examensdelar eller beslut om erkänt kunnande

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning eller beslut om erkänt kunnande (Landskapslag om gymnasieutbildning 2011:13; 22 § ä. 2014:39 och 2015:58).

När Du fått bedömning av gemensamma examensdelar, eller beslut om erkänt kunnande har Du möjlighet att ansöka om rättelse. Du kan inom 14 dagar från det Du fått bedömningen/beslutet skriftligen vända dig till bedömarna/den som fattat beslutet och be om rättelse.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna/den som fattat beslutet gällande din ansökan om rättelse.

Om Du är missnöjd med detta besked kan du inom 14 dagar från det Du fått bedömarnas/beslutsfattarnas besked skriftligen vända dig till **rektor** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att rektor ska ompröva bedömningen/beslutet.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av rektor.

Om Du är missnöjd med rektors beslut kan du vända dig till landskapsregeringen som prövar bedömningen. Om landskapsregeringen beslutar att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta om vem som ska utföra den nya bedömningen.

Rättelseanvisning för ansökan om rättelse av bedömning av yrkesprov

Studerande har laglig rätt att ansöka om rättelse av bedömning av yrkesprov (Landskapslag om gymnasieutbildning 2011:13; 22 § ä. 2014:39 och 2015:58).

När Du fått bedömningen av yrkesprovet kan du inom 14 dagar, räknat från den dag Du fick besked om bedömningen, skriftligen vända dig till bedömarna och be om rättelse av bedömning

Du ska få ett skriftligt besked med motivering från bedömarna gällande Din ansökan om rättelse av bedömning.

Om Du är missnöjd med bedömarnas besked kan Du inom 14 dagar, räknat från den dag du fick bedömarnas besked, skriftligen vända Dig till **yrkesrådet** för att begära om rättelse. Du beskriver varför Du önskar att yrkesrådet ska ompröva bedömningen.

Du ska få ett skriftligt besked med motivering av yrkesrådet.

Om Du är missnöjd med yrkesrådets beslut kan du vända dig till landskapsregeringen som prövar bedömningen. Om landskapsregeringen beslutar att en ny bedömning ska göras ska landskapsregeringen också besluta om vem som ska utföra den nya bedömningen.